

Vrsta z naslovnice

ŠIROKOUHI NETOPIR (*BARBASTELLA BARBASTELLUS*)

Alenka Petrinjak

Širokouhega netopirja zelo lahko ločimo od ostalih 26 vrst netopirjev, ki živijo v Sloveniji. Širokouhi netopir je nabolj temen med vsemi. Po hrbtu ima črn kožuh, po trebuhu pa je bolj sivkast. Prepoznaven je tudi po navzgor obrnjenih nosnicah, še posebej pa po kratkih črnih uhljih s široko bazo, ki se na sredini čela stikata. Uhlji imajo na zunanjem robu majhno okroglo izboklinico, gobček je kratek.

Širokouhi netopir (*Barbastella barbastellus*) v Naklem. (foto: Alenka Petrinjak)

Značilnosti

Je srednje velik netopir (podlaket meri 36,1–40,7 mm). Tehta približno eno do dve običajni čajni vrečkici sladkorja (7–10 g) (Petrinjak v tisku) in živi 5,5, do 10 let (Dietz et al. 2007). Tako kot ostale vrste netopirjev v Sloveniji se tudi širokouhi netopir orientira s pomočjo eholokacije. Če eholokacijske klice poslušamo z ultrazvočnim detektorjem, njihove klice prepoznamo kot suhe cmoke in so najglasnejši okoli 36,8 kHz (Russ 1999). Na računalniškem prikazu njihovih klicev (sonogramu) bomo klice prepoznali po kratkem

vodoravnem delu in daljšem navpičnem repku (CF/FM klic – konstančnofrekvenčni/frekvenčnomodulirani tip klica).

Prehranjuje se z manjšimi žuželkami npr. nočnimi metulji, dvokrilci in hrošči (Dietz et al. 2007).

Razširjenost

V svetu je razširjen od Evrope do Kavkaza (Spitzenberger 2001). V Afriki ga najdemo na severu, v Aziji pa na Indijskem podkontinentu (Hutson et al. 2001). V Evropi vrsto najdemo skoraj povsod, razen na Škotskem, Irskem, Norveškem, Finskem, Cipru, jugu Grčije in Portugalske. Na jugu Španije je znanih le nekaj lokacij. V Sloveniji so znane lokalitete pojavljanja vrste razpršene po celi državi. Pri tem je največ podatkov znanih z alpskega, dinarskega in predalpskega območja. Iz subpanonske regije sta znani le dve najdišči (Petrinjak v tisku).

Življenjski prostor

Zatočišča so navadno v drevesnih odprtinah (Schober & Grimmberger 1987), a v Sloveniji še niso bila odkrita. Velja pa, da se posamezni osebki v najhladnejših mesecih preselijo v vhodne dele jam, kot za Evropo navajajo tudi drugi avtorji (Hill & Smith 1985). Prezimujejo pri temperaturah od -10°C do $6,5^{\circ}\text{C}$ (Kryštufek et al. 2003, Webb et al. 1996).

Širokouhi netopirji imajo načeloma tako zimsko kot poletno zatočišče v drevesnih odprtinah. V Sloveniji smo vrsto največkrat našli med prezimovanjem v jamah. V Marijinem breznu pri Škofji Loki so decembra 2003 in marca 2004 v vhodnem delu jame prezimovali 4 osebki pri temperaturi od $1,6$ do $4,4^{\circ}\text{C}$ ter relativni zračni vlažnosti (RZV) od 89,5 do 100 % (Petrinjak 2005). Zanimivo je tudi opažanje petih osebkov vrste med prezimovanjem v kleti Grada na Goričkem leta 2000.

Poletni zatočišči sta v Sloveniji znani le dve: v kleti Gradu na Goričkem (1 osebek) in na podstrehi kočē zahodno od Kočevskih Poljan (porodniška kolonija 15 osebkov).

Širokouhega netopirja smo opazili tudi za opazem dveh stanovanjskih hiš (Naklo, Krašnja), ki sta si mesto izbrala verjetno kot začasno zatočišče, saj je bil v Naklem opažen le enkrat, v Krašni pa večkrat (ustno Matilda Cerar, Primož Presetnik).

Prehranjuje se v listnatih in mešanih gozdovih. V Sloveniji smo ga opazovali v gozdu, ob gozdnem robu, nad gozdno potjo in nad mirno vodo (ribnik, kal).

Ohranjanje vrste

Tako kot ostale vrste netopirjev v Sloveniji je tudi širokouhi netopir zavarovana vrsta in jo je prepovedano ubijati, preganjati in ogrožati njihov obstoj (npr. uničevati zatočišča).

Razširjenost in zatočišča širokouhega netopirja v Sloveniji so slabo poznana. Najdeni so bili le posamezni osebki (največ 15), številčnejših gruč v Sloveniji še nismo našli. Zanimiv je podatek iz Slovaške in Poljske, kjer so našli

zimske kolonije širokouhih netopirjev tudi z 8000 osebki (Dietz et al. 2007). Netopiroslovci iz ostalih delov Evrope poročajo o najdbah vrste v drevesnih duplinah, zato tudi v Sloveniji pričakujemo, da bomo vrsto našli v gozdovih s starejšimi drevesi, ki nudijo dupline in druge odprtine. Te domneve potrjujejo naše raziskave z mreženjem in transektno metodo z ultrazvočnim detektorjem, s katerimi smo vrsto zaznali v gozdovih in na gozdnih robovih. Zato bomo naše prihodnje aktivnosti skušali usmeriti v poglobljene raziskave gozdnih vrst netopirjev, med katere sodi tudi širokouhi netopir.

Viri

- Dietz, C., v. Helversen, O. & Nill D. 2007. Handbuch der Fledermäuse Europas und nordwestafrikas. Biologie, Kennzeichen, Gefährdung. Kosmos Naturführer. 399 str.
- Hill, J.E. in Smith, J.D. 1985. Bats a natural history. 2. izdaja. Dorchester, Henry Ling Ltd.: 75–86.
- Hutson, A. M., Micklebuzgrh, S.P. & Racey, P. A. 2001. Microchiropteran bats: global status survey and conservation action plan. IUCN/SSC Chiroptera Specialist Group. Gland in Cambridge, IUCN.
- Kryštufek, B., Presetnik, P. & Šalamun, A. 2003. Strokovne osnove za vzpostavljanje omrežja Natura 2000: Netopirji (Chiroptera) (končno poročilo). Naročnik: Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, ARSO, Ljubljana. Ljubljana, Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana, 322 str.
- Petrinjak, A., 2005. Abiotski dejavniki in stalnost kolonije malega podkovnjaka (*Rhinolophus hipposideros*) v Marijinem breznu pri Škofji Loki. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, 90 str.
- Petrinjak, A. (v tisku.): Širokouhi netopir *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774). V: Presetnik, P., Koselj, K., Zagmajster, M., Aupič Zupančič, N., Jazbec, K., Žibrat, U., Petrinjak, A. & Hudoklin, A., in press. Atlas netopirjev (Chiroptera) Slovenije. Atlas faunae et florae Sloveniae 2, Centre for Cartography of Fauna and flora.
- Russ, J. 1999. The bats of Britain and Ireland: Echolocation calls, sound analysis and species identification. Alana ecology Ltd.
- Schober, W. & Grimmberger, E., 1989. A guide to bats of Britain and Europe. Kosmos, Stuttgart. 224 str.
- Spitzenberger, F., 2001. Die Säugetierfauna Österreichs. Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft Umwelt und Wasserwirtschaft. 896 str.
- Webb, P. I., Sprakman, J. R. in Racey, P. A. 1996. How hot is a hibernaculum? A review of the temperatures at which bats hibernate. Can.J.Zool. 74: 761–765.